

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในบริบททางการเรียนนักทฤษฎีและนักวิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยมุ่งสนใจวิธีการได้มาซึ่งความรู้ ทั้งนี้มีหลักฐานที่แน่ชัดว่าผลลัพธ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์โดยตรงกับวิธีการเรียนรู้ (Biggs, 1987, 1993 a, 1993 b, 1995) แต่การที่ผู้เรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างด้านสติปัญญาและความสามารถ ตลอดจนความแตกต่างของความสนใจ เป็นต้น (วรวิทย์ ลิ้มอักษร, 2540, หน้า 53 - 54) ดังนั้นจุดสำคัญของการเรียนรู้ คือ วิธีการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องจนเกิดความภาคภูมิใจในความสำเร็จของการเรียนรู้ของตนเอง มีกำลังใจที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองจนเป็นนิสัยรักการเรียนรู้ โดยวิธีการเรียนรู้เป็นขั้นตอนการเรียนรู้ของบุคคลและบุคคลสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้น เมื่อได้รับการส่งเสริมหรือการพัฒนาที่เหมาะสม

บิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) ได้กล่าวถึงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ 2 วิธี คือ วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้แบบลึก ผู้เรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินนั้นจะทำข้อสอบแบบวิเคราะห์ไม่ได้ ทำให้ได้คะแนนจากการสอบต่ำไปด้วย แต่จะสามารถทำข้อสอบแบบการระลึกข้อเท็จจริงได้ดี ดังนั้นในด้านการศึกษา ผู้เรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินจะมีความตั้งใจที่จะจบการศึกษาเพียงระดับต้น ๆ มีทัศนคติทางวิชาการต่ำ ไม่สนใจกับความก้าวหน้าทางวิชาการ ส่วนผู้เรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกนั้นจะมีความตั้งใจที่จะศึกษาอย่างต่อเนื่องไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย มีทัศนคติที่ดี มีการปฏิบัติตนที่ดีและมีความพอใจในความก้าวหน้า วิธีการเรียนรู้มีผลต่อการปฏิบัติตนของผู้เรียนเพราะวิธีการเรียนรู้เป็นเสมือนภาพสะท้อนของความพอใจของผู้เรียน แต่วิธีการเรียนรู้เป็นเพียงแนวทางในการทำงานไม่ได้หมายความว่าถึงคุณภาพของการเรียนรู้

อย่างไรก็ตามระบบการเรียนการสอนของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นแบบท่องจำมากกว่าการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดเข้าใจ ในขณะที่ครูส่วนมากยังใช้วิธีการสอนแบบบรรยาย (วิทยากร เชียงกูล, 2544, หน้า 45) สภาพดังกล่าวทำให้ผู้เรียนมีมุมมองว่าความรู้เกิดจากการท่องจำจากเอกสาร ตำราที่ผู้สอนจัดให้ ผู้เรียนจึงใช้การท่องจำเป็นส่วนใหญ่เพื่อให้ได้ผลการเรียนที่ดี ซึ่งเป็นผลทำให้ผู้เรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ การนำประสบการณ์หรือข้อมูลมาสังเคราะห์ การแสดงความคิดเห็นและการค้นหาความรู้ด้วยตนเอง ทั้งที่

ในสภาพความเป็นจริงวิธีการเรียนรู้มีอีกหลากหลายวิธีที่ทำให้ได้มาซึ่งข้อความรู้และเกิดการเรียนรู้ ไม่ใช่เพียงเฉพาะวิธีการเรียนรู้แบบท่องจำเท่านั้น และการจัดการศึกษาที่ดีควรมุ่งไปที่การจัด ประสบการณ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาคนที่มีคุณภาพ สร้างคนให้ฉลาด กระบวนการเรียนรู้ ควรเน้น ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนและสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง (ประเวศ วะสี, 2537, หน้า 18)

บิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) ได้กำหนดกรอบแนวคิดความเข้าใจของผู้เรียน ด้วยการพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งที่ครูและผู้เรียนกระทำ และธรรมชาติของการเรียนรู้ที่ ผู้เรียนได้แสดงออกมา เป็น โมเดล 3P ของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย การแสดงออก (Presage) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) เป็นการแสดงถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้ง 3 ส่วน คือ การแสดงออก กระบวนการ และผลผลิต ซึ่งบูรณาการระบบเข้าด้วยกันอย่างสมดุล การเปลี่ยนแปลงต่อส่วนใดส่วนหนึ่งจะกระทบอีกส่วนหนึ่งด้วย

องค์ประกอบด้านการแสดงออก ได้แก่ ลักษณะของผู้เรียนและบริบทการสอนมี ความสัมพันธ์โดยตรงกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งเป็นองค์ประกอบด้านกระบวนการที่รวม ไปถึงวิธีการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนหรือการทำงาน ประกอบด้วยวิธีการเรียนรู้แบบลึก แบบผิวเผิน และแบบสัมฤทธิ์ผล วิธีการเรียนรู้แบบลึกสัมพันธ์กับการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วย ตนเอง และลักษณะผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจตนและรับรู้ว่าคุณมีความสามารถทางการเรียนสูง แต่วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินนั้นสัมพันธ์กับการสอนแบบถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนสู่ผู้เรียน โดยที่ ผู้เรียนไม่มีบทบาทได้ตอบ ลักษณะผู้เรียนที่ขาดความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและรับรู้ ความสามารถทางการเรียนต่ำ และวิธีการเรียนยังส่งผลต่อองค์ประกอบด้านผลผลิต ซึ่งเป็น ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนที่อาจอธิบายในเชิงปริมาณว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใดหรือ เชิงคุณภาพว่าเรียนรู้ได้ดีเพียงใดและผลลัพธ์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ที่เกิดขึ้นจากการ จัดการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา นอกจากนี้ผลการเรียนรู้อยังมีส่วนสำคัญในการกำหนด คุณภาพการสอนของครูและเป็นแนวทางในการปรับปรุงวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน

วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยเฉพาะ กระบวนการจัดการเรียนสอนของครูที่มีผลต่อวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนมากกว่าตัวแปรอื่น ๆ ผู้เรียน จะสามารถเปลี่ยนจากวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินไปสู่วิธีการเรียนรู้แบบลึก ในกระบวนการสอนและ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีความแตกต่างไปจากประสบการณ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนเคยรับรู้และ ค้นเคยมาก่อน โดยผู้เรียนส่วนมากที่เลือกใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกเป็นเพราะว่าสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ในสถานศึกษามีส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนให้ใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึก (Watkins & Biggs, 2001 cited in Pauline, 2005, p. 56; Matthews, 2003)

การศึกษาของแรมสเดน (Ramsden, 1991) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การประยุกต์ใช้ในโมเดลกระบวนการเรียนรู้ได้มากที่สุดคือ การรับรู้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยให้ความสำคัญไปที่แรงจูงใจและความคาดหวังของผู้เรียน แล้วกำหนดว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอย่างไรที่มีอิทธิพลต่อวิธีการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ และได้เสนอแนะว่า การที่ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน เพราะบริบทด้านกระบวนการสอนไม่ได้มุ่งเน้นที่จะแสดงให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลลัพธ์ของการเรียนรู้และไม่ใส่ใจที่จะพัฒนาความรู้ ความเข้าใจขั้นพื้นฐานในสาระวิชาที่เรียน อีกทั้งยังสนับสนุนผู้เรียนใช้แนวทางและกลยุทธ์เพื่อให้สอบผ่านเท่านั้น ดังนั้นสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูผู้สอนและสถานศึกษาควรเอาใจใส่เพื่อพัฒนาและหาแนวทางส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้เหมาะสมซึ่งส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

พอลลิน (Pauline, 2005) ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ต่อวิธีการเรียนและผลลัพธ์ทางการเรียน พบว่าการรับรู้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ดี มีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน และมีการประเมินผลที่เหมาะสมมีผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกและส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการเรียน ในขณะที่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่ดี มีการกำหนดเป้าหมายทางการเรียนที่ไม่ชัดเจน การประเมินที่ไม่เหมาะสม มอบหมายภาระงานที่ยากและมากเกินไปมีผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและส่งผลทางลบต่อคุณภาพการเรียนรู้

โจนส์ (Jones, 2002) ได้ศึกษาอิทธิพลของบทบาทลักษณะผู้เรียนและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีต่อวิธีการเรียนรู้ ผลการวิจัยส่วนหนึ่งพบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี และความเชื่ออำนาจภายในตนมีอิทธิพลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกหรือแบบผิวเผิน โดยผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณครูสอนดี มีความชำนาญในการอธิบาย และมีความเชื่ออำนาจภายในตนมีผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึก ในขณะที่สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียน โดยผู้เรียนไม่มีบทบาทได้ตอบ และลักษณะของผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจภายในตนส่งผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน

แคสสิดี และเอชาส (Cassidy & Eachus, 2000) ได้ศึกษาความสัมพันธ์เกี่ยวกับการรับรู้ความสามารถตนเอง ความเชื่ออำนาจตน กับวิธีการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่าผู้เรียนที่รับรู้ความสามารถเกี่ยวกับการเรียนสูง และมีความเชื่ออำนาจตนสูง จะมีความสัมพันธ์กับวิธีการเรียนรู้แบบลึก ในขณะที่ผู้เรียนที่รับรู้ความสามารถทางการเรียนต่ำ และมีความเชื่ออำนาจตนต่ำมีความสัมพันธ์กับวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและส่งผลให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำด้วย เลียง (Leung, 2002) ได้ศึกษาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อวิธีการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางคณิตศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ โมเดล 3P ของบิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) พบว่า การรับรู้

ความสามารถทางคณิตศาสตร์มีอิทธิพลทางต่อวิธีการเรียนแบบลึกและแบบผิวเผิน และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์

เนื่องจากวิธีการเรียนรู้มีความสำคัญมากในบริบทการเรียนรู้ การศึกษาวิจัยในต่างประเทศจึงมุ่งสนใจศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ การรับรู้ความสามารถทางการเรียนและความเชื่ออำนาจตน เป็นปัจจัยที่มีการศึกษาเป็นจำนวนมาก และจากการศึกษาผลงานวิจัยและแนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และลักษณะผู้เรียนดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่าสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและการรับรู้ความสามารถทางการเรียนเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนและยังส่งผลไปถึงคุณภาพของการเรียนรู้ด้วย ดังนั้นการวิจัยเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียนรู้ และการรับรู้ความสามารถทางการเรียนกับวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 น่าจะได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการนำองค์ความรู้ในเรื่องดังกล่าวนี้ที่มีรากฐานทางทฤษฎีจากสังคมตะวันตกมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เหมาะสมต่อไป

ปัญหาการวิจัย

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียนมีอิทธิพลต่อวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนหรือไม่

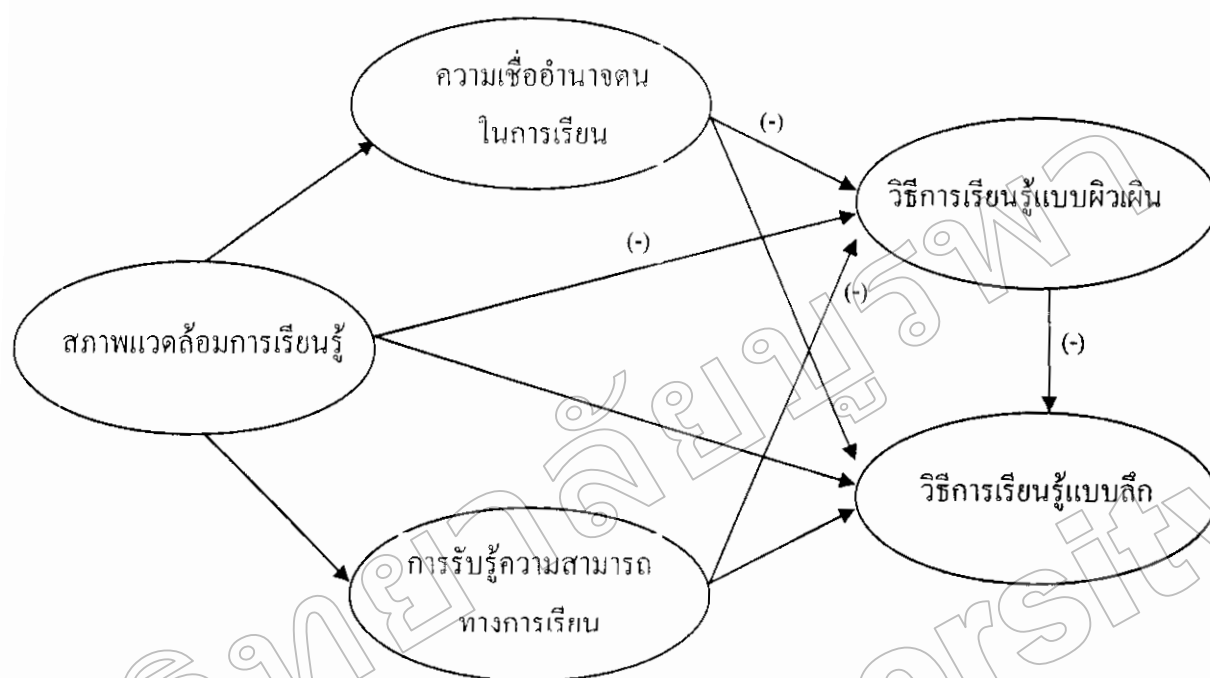
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียน กับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียน กับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ทฤษฎีกระบวนการเรียนรู้ โมเดล 3P ของบิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) ได้ อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะผู้เรียน บริบทการสอน กระบวนการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ ส่วนประกอบทั้งหมดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ในส่วนของบริบทการสอน พบว่า สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ได้แก่ วิธีการสอนของครู การประเมินผลการเรียน การมอบหมายภาระงาน บรรยากาศชั้นเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ และลักษณะผู้เรียน เช่น การรับรู้ ความสามารถทางการเรียนและความเชื่ออำนาจตนในการเรียน มีความสัมพันธ์กับกระบวนการเรียนรู้ ที่ประกอบไปด้วยวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งผลไปยังผลการเรียนรู้ทั้งเชิงปริมาณว่า ผู้เรียนเรียนรู้ได้มากเท่าใดและเชิงคุณภาพว่าผู้เรียนเรียนรู้ได้ดีเพียงใด วิธีการเรียนรู้จึงเป็นปัจจัย สำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียน บิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) ได้แบ่ง วิธีการเรียนรู้เป็น 2 วิธี คือ วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้แบบลึก การที่ผู้เรียนจะใช้ วิธีการเรียนรู้ใดเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และลักษณะของผู้เรียนเอง ผู้เรียนที่ ขาดความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการเรียนต่ำจะใช้วิธีการเรียนรู้ แบบผิวเผิน ในขณะที่ผู้เรียนที่มีความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการเรียน สูง จะใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึก (Cassidy & Eachus, 2000; Jones, 2002) นอกจากนี้ บิกส์ และมัวร์ (Biggs & Moore, 1993) ได้กล่าวว่า การที่ผู้เรียนอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี จะมีความเชื่อ อำนาจตนในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการสูงขึ้น มีผลทำให้นักเรียนใช้วิธีการเรียนรู้ แบบลึกในการเรียน ส่วนผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณเองอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่ดี จะขาด ความเชื่ออำนาจตน ในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการเรียนต่ำ ส่งผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการ เรียนรู้แบบผิวเผิน

จากทฤษฎีและการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องได้นำมาเป็นเหตุผลสนับสนุน การเชื่อมโยงตัวแปรต่างๆ เพื่อสร้างกรอบแนวคิดที่นำมาพัฒนาเป็นโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและการรับรู้ความสามารถ ทางการเรียนกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลสมมติฐานแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียนกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณเองอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี ครูมีวิธีการสอนที่ดี เน้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง เข้าใจปัญหาของผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียน ประเมินผลการเรียนและมอบหมายภาระงานที่เหมาะสม ทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกในการเรียน นอกจากนี้สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดียังส่งเสริมให้นักเรียนมีความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการเรียนสูง โดยผู้เรียนที่จะเชื่อว่าตนเองสามารถเรียนรู้หรือทำงานให้สำเร็จได้ด้วยตนเองและมั่นใจว่าตนเองจะสามารถเรียนรู้หรือทำงานได้อย่างดี มีผลทำให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึก ในขณะที่ผู้เรียนที่รับรู้ว่าคุณเองอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ไม่ดี ครูใช้วิธีการสอนที่ไม่เหมาะสม เน้นถ่ายทอดความรู้โดยผู้เรียนไม่มีบทบาทได้ตอบ ไม่รับฟังความคิดเห็น ใช้การประเมินและมอบหมายภาระงานที่ไม่เหมาะสม ไม่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน และยังทำให้ผู้เรียนขาดความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและรับรู้ความสามารถทางการเรียนต่ำ ส่งผลให้ผู้เรียนใช้วิธีการเรียนรู้

แบบผิวเผินด้วย (Jones, 2002; Lizzio, Wilson, & Simons, 2002; Cassidy & Eachus, 2000; Papinczak, Young, Groves, & Haynes, 2006) ในส่วนของวิธีการเรียนรู้ผู้เรียนจะใช้วิธีการเรียนรู้แบบใดแบบหนึ่งในการเรียนเท่านั้น เพราะไม่สามารถใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกและแบบผิวเผินในเวลาเดียวกันได้ในขณะที่เรียนรู้ (Marton, 1975 b) ดังนั้นผู้เรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินในการเรียนเป็นประจำจะไม่ค่อยใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกหรือนักเรียนที่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบลึกเป็นประจำจะไม่ใช้วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้

1. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียนกับวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์
2. ตัวแปรสภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อมต่อวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้แบบลึก โดยมีอิทธิพลทางอ้อมส่งผ่านตัวแปรความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียน และมีอิทธิพลเชิงลบกับวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน
3. ตัวแปรความเชื่ออำนาจตนในการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้แบบลึก โดยมีอิทธิพลเชิงลบต่อวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน
4. ตัวแปรการรับรู้ความสามารถทางการเรียนมีอิทธิพลทางตรงต่อวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินและวิธีการเรียนรู้แบบลึก โดยมีอิทธิพลเชิงลบต่อวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน
5. ตัวแปรวิธีการเรียนรู้แบบผิวเผินน่าจะส่งอิทธิพลเชิงลบต่อตัวแปรวิธีการเรียนรู้แบบลึก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบลักษณะความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน และการรับรู้ความสามารถทางการเรียนกับวิธีการเรียนรู้
2. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาวิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสม
3. สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและเป็นแนวในการส่งเสริมความเชื่ออำนาจตนในการเรียนและการรับรู้ความสามารถทางการเรียนของนักเรียน

4. ใ้ด้องค์ความรู้ที่ชัดเจนและสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเกี่ยวกับแนวคิด เรื่องวิธีการเรียนรู้ในบริบทของสังคมไทย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3 จำนวน 7 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดตราด จำนวน 22,961 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2551 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดฉะเชิงเทรา และจังหวัดสระแก้ว จำนวน 450 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรภายนอกแฝง มี 1 ตัวแปร คือ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้

3.2 ตัวแปรภายในแฝง มี 4 ตัวแปร คือ

3.2.1 ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน

3.2.2 การรับรู้ความสามารถทางการเรียน

3.2.3 วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน

3.2.4 วิธีการเรียนรู้แบบลึก

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วิธีการเรียนรู้ (Learning Approach) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่วัตถุประสงค์ของการทำงาน การเรียนรู้หรือการศึกษาทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 วิธี ดังนี้

1.1 วิธีการเรียนรู้แบบลึก (Deep Learning Approach) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ต้องการมีความรู้อย่างลึกซึ้งและเข้าใจในงานนั้น ประกอบด้วย

1.1.1 แรงจูงใจแบบลึก (Deep Motive) หมายถึง สภาวะที่ผู้เรียนต้องการที่จะกระทำหรือเรียนรู้บางสิ่งบางอย่างด้วยตนเอง คิดทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความพอใจและความสนใจของตนเอง มีความสนใจพิเศษ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้สึกรู้สึก และความตั้งใจจริงของคนที่กระทำสิ่งที่ตนพอใจจะกระทำ สิ่งเหล่านี้ผลักดันให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมโดยไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก

1.1.2 ยุทธวิธีแบบลึก (Strategy Deep) หมายถึง ขั้นตอนหรือแผนการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้เพื่อพยายามที่จะเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนรู้โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่

1.2 วิธีการเรียนรู้แบบผิวเผิน (Surface Learning Approach) หมายถึง แนวทางการปฏิบัติที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ได้ความรู้ในระดับตื้นๆ แต่ไม่สามารถอธิบายความหมายได้ เช่น การเรียนรู้แบบท่องจำ ประกอบด้วย

1.2.1 แรงจูงใจแบบผิวเผิน (Surface Motive) หมายถึง สภาวะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้มองเห็นจุดหมาย เร้าให้เกิดความต้องการหรือแสดงพฤติกรรมออกมา

1.2.2 ยุทธวิธีแบบผิวเผิน (Strategy Surface) หมายถึง ขั้นตอนวิธีหรือแผนการที่ผู้เรียนใช้ในการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยเน้นการท่องจำเป็นหลัก และระลึกข้อความรู้มาใช้ได้อีก

2. การรับรู้ความสามารถทางการเรียน (Academic Self - Efficacy) หมายถึง ความคิดหรือความเชื่อเกี่ยวกับตนเองของนักเรียนในเรื่องทักษะทางการเรียน เป็นกรตัดสินความสามารถของตนเองว่ามีความสามารถจะทำพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเรียนได้หรือไม่ และมีความมั่นใจว่าจะทำได้ในระดับใด ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ความสามารถในการอ่าน หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถทำความเข้าใจกับเนื้อหาสาระจากสิ่งที่อ่านได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

2.2 ความสามารถในการเขียน หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถเรียบเรียงความรู้ ความคิด จินตนาการ และประสบการณ์จากสิ่งที่ได้เรียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้อย่างถูกต้อง

2.3 ความสามารถในการฟัง หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถรับรู้อำนาจบรรยายจดบันทึกคำบรรยาย และทำความเข้าใจข้อมูลข่าวสารจากการบรรยายของครูได้อย่างครบถ้วนถูกต้อง

2.4 ความสามารถในการคำนวณ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองมีความสามารถในการคิดคำนวณแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ซับซ้อนได้ด้วยตนเองอย่างถูกต้อง

2.5 ความสามารถในการเรียนรู้ ประกอบด้วย

2.5.1 การจำ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถจำข้อมูลที่ได้เรียนรู้มาแล้ว ระลึกข้อมูลที่เก็บไว้ในความจำและสร้างรูปแบบในการจดจำได้

2.5.2 การทำความเข้าใจ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถตีความหมาย และแปลความจากสิ่งที่ได้เรียน โดยใช้คำพูดของตนเอง และอธิบายให้ผู้อื่นรู้ได้ถูกต้อง

2.5.3 การนำไปใช้ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถนำความรู้จากสิ่งที่เรียนมาใช้แก้โจทย์ปัญหา หรือตอบคำถามในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง

2.5.4 การวิเคราะห์ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตัวเองสามารถแยกความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนออกมาเป็นส่วนย่อย และแสดงความสัมพันธ์ของส่วนย่อยเหล่านั้นได้อย่างถูกต้อง

2.5.5 การสังเคราะห์ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะรวบรวมความรู้จากสิ่งที่ได้เรียนหรือประสบการณ์ของตนเองเข้ามาเป็นสิ่งใหม่ได้

2.5.6 การประเมินผล หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะนำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการการตัดสินใจคุณค่าของงานได้อย่างถูกต้อง

2.6 ความสามารถในการคิด ประกอบด้วย

2.6.1 ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถคิดเชื่อมโยงความคิดหลาย ๆ ความคิดได้หลายทิศทาง เพื่อให้ได้ความคิดใหม่ที่จะนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ และมีความคิดละเอียดลออ มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ และคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ได้

2.6.2 การคิดแก้ปัญหา หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะรวบรวมประสบการณ์เดิมกับสถานการณ์ของปัญหาเข้าด้วยกัน แล้วเลือกวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้แก้ปัญหาได้

2.6.3 การคิดวิจารณ์ญาณ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถพิจารณาใคร่ครวญอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูล หรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยใช้ความรู้ความคิดปรากฏการณ์ของตนเองในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

2.6.4 การคิดตัดสินใจ หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถคิดเพื่อนำไปสู่การเลือกทางปฏิบัติ โดยยึดถือเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่งในการเลือกทาง เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

2.6.5 การคิดประเมินผล หมายถึง นักเรียนเชื่อว่าตนเองสามารถที่จะตัดสินคุณค่าของสิ่งที่นักเรียนมุ่งประเมินได้อย่างเหมาะสม

3. ความเชื่ออำนาจตนในการเรียน (Academic Locus of Control) หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนที่เชื่อว่าสถานการณ์ต่าง ๆ ทางเรียนหรือผลลัพธ์การเรียนทั้งทางบวกและทางลบที่เกิดขึ้นกับตนเป็นผลที่เกิดมาจากการกระทำของตนเองหรือความสามารถของตน และเชื่อว่าตนเองสามารถควบคุมเหตุการณ์หรือสถานการณ์ได้

4. สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ (Learning Environment) หมายถึง บรรยากาศทางการเรียน หรือวิธีการปฏิบัติของครูต่อนักเรียนที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และส่งผลต่อผลลัพธ์ทางการเรียน เป็นบรรยากาศที่นักเรียนและครูมีส่วนร่วมในการเรียน ประกอบด้วย

4.1 การสอนที่ดีของครู (Good Teaching) หมายถึง วิธีที่ครูใช้ในการจัดการเรียน การสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เช่น การสอนโดยผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง การให้ ข้อมูลย้อนกลับ การให้แรงจูงใจ การเข้าใจปัญหาของผู้เรียน ความชำนาญในการอธิบายสื่อ ความหมายให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ และช่วยเหลือผู้เรียนในการให้ข้อมูลความก้าวหน้าทางด้านการเรียน

4.2 การประเมินผลการเรียนการสอนที่เหมาะสม (Appropriate Assessment) หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบที่ครูใช้ในการตัดสินความสามารถทางการเรียนของผู้เรียนที่มีความชัดเจน มีความเหมาะสมกับเนื้อหาและเวลา ไม่เน้นเพียงแต่ความรู้ความจำข้อเท็จจริงเพียงอย่างเดียว แต่ให้ความสำคัญกับการประเมินความเข้าใจของผู้เรียน

4.3 การมอบหมายภาระงานที่เหมาะสม (Appropriate Workload) หมายถึง สภาพแวดล้อมในการเรียนที่ครูมีการมอบหมายงาน แบบฝึกหัด รายงานหรือโครงการในปริมาณที่เหมาะสม นักเรียนสามารถปฏิบัติได้ ครอบคลุมกับสิ่งที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ ทำท่าย ความสามารถของนักเรียนและมีการกำหนดเวลาที่เหมาะสมกับชนิดของงานที่ได้รับมอบหมาย

4.4 การส่งเสริมความอิสระในการเรียนรู้ (Autonomous Support in Learning) หมายถึง บรรยากาศในชั้นเรียนที่ครูส่งเสริมหรือเปิดโอกาสให้นักเรียนได้สามารถริเริ่มกิจกรรม การเรียนรู้ด้วยตนเอง ยอมรับนักเรียน รับฟังความคิดเห็นจากนักเรียนและให้นักเรียนมีอิสระในการเรียนรู้ทั้งกระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา วิธีการสอน รูปแบบการวัดและประเมินผลได้

5. ผู้เรียน หมายถึง นักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2551 ภาคเรียนที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตตรวจราชการที่ 3